

Inhoud

Over de auteur.....	xvii
Dankwoord.....	xviii
<i>Inleiding</i>	1
<i>Deel 1: Kennismaken met waterverf</i>	7
Hoofdstuk 1: Waterverf is fantastisch!	9
Waterverf waarderen	9
In de kunstelementen duiken	11
Vormen zien	12
Omvang beoordelen	13
Naar lijnen kijken	14
Richting bepalen	15
Textuur toevoegen.....	16
Bepalen wat je gaat schilderen	16
Je artistieke instincten volgen	17
Project: een bloementuin maken.....	17
Hoofdstuk 2: Je voorbereiden om te gaan schilderen	19
Kunstenaarsbenodigdheden kopen.....	19
Betere penselen kiezen	20
Je papier selecteren	22
De verf, eh, het pigment niet vergeten	24
Aanvullende benodigdheden verzamelen	27
De eerste keer je palet inrichten	29
Je papier voorbereiden.....	31
Je papier in kleinere stukken verdelen.....	31
Je papier opspannen.....	32
Je werkruimte voorbereiden.....	33
Je penselen voorbereiden en onderhouden	34
Een nieuw penseel prepareren.....	34
Penselen wassen, drogen en opbergen	35
Een penseel herstellen	35
Tijd vinden om te schilderen	36
Hoofdstuk 3: Aan de slag gaan met verf en penselen	37
Je pigmenten bevochtigen.....	37
Grip krijgen op je penseel	39
Je eerste streken uithalen	39
Platte penselen gebruiken	40

Met ronde penselen werken	42
Met de achterkant van je penseel schilderen	43
Het water onder controle houden	44
Nat-in-nat werken	44
De waterstroom stelpen	45
Omgaan met droogte	49
Drie basisverftechnieken tackelen	49
Oplichten, lagen aanbrengen en glaceren	52
Gevallen van oplichting	52
Een bovenlaag aanbrengen	53
Glaceren (nee, geen glazige blikken)	54
Je werk presenteren	55
Een passe-partout gebruiken	56
Naar glas kijken	56
Je werk inlijsten	56
Een blik op de achterkant werpen	56
Project: miniatuur in dertig minuten	57

Hoofdstuk 4: Technieken en trucjes om achter de hand te houden..... 63

Wit in je schilderijen houden	63
Was gebruiken	64
Maskeren	65
Negatief schilderen	67
Experimenteren met texturen	69
Zout sprenkelen	70
Absorberende sponzen	71
Een berg maken van... een plastic zak	72
Enge spinnenwebben	73
Sproeien, spatten, sjabloneren en stempelen	75
Je werk besproeien	75
Het ervanaf laten spatten	76
In het kader van sjablonen	79
Stempels gebruiken – zonder naar het postkantoor te gaan	80
Op rijstpapier schilderen	81
Waterverf mengen met andere media	83
Inkt op of onder je waterverf aanbrengen	83
Waterverf combineren met pastelkrijt	84
Acrylverf toevoegen	84

Deel II: Een solide basis ontwikkelen 87

Hoofdstuk 5: Werken met kleur 89

Een rondje om de kleurencirkel maken	89
Primaire, secundaire en tertiaire kleuren rangschikken	90
Overweg kunnen met complementaire kleuren	93
Over zwart, wit en tinten	95
Modder voorkomen: de kleurencirkel met ondertonen	98
Kleur uitsplitsen in aspecten	100
Tint of kleur?	100
Toonwaarde: wat is het je waard?	100
Temperatuur: de warme en de koude kant	103

Intensiteit: opdringerig of een doffe ellende	103
Emoties beïnvloeden met kleur	104
Hoofdstuk 6: Oefenen met de ontwerpprincipes.....	107
Terugkeren naar de speeltuin om je evenwicht te bewaren.....	108
De elementen in evenwicht houden	109
Je richten op de kleurbalans	110
Veranderingen aanbrengen.....	113
Contrasten vergelijken.....	113
Geleidelijke veranderingen aanbrengen	114
Harmonie creëren	116
Jezelf blijven herhalen.....	117
Variatie bieden	117
Voor afwisseling zorgen	120
Op weg naar volledige dominantie	121
Streven naar eenheid.....	123
Hoofdstuk 7: Compositie: alles samenvoegen	125
Het podium inrichten	126
Toonwaarden bestuderen.....	126
Verschillende combinaties van toonwaarden verkennen	127
Toonwaarden omkeren	129
De vorm en het formaat van je werk bepalen	129
In vorm blijven.....	129
Een formaat kiezen.....	130
Posities regisseren.....	130
Het oog van de kijker leiden.....	131
Het focuspunt bepalen	132
Compositiefouten voorkomen	133
Het midden ontwijken.....	133
Uit de hoeken blijven	133
Raakvlakken vaarwel kussen	133
De achtergrond terugdringen	134
Klein beginnen met minischetsjes	134
Project: bloemen in een natuurlijke omgeving schilderen	136
Hoofdstuk 8: Teken en om je schilderij te plannen.....	141
Geometrische vormen tekenen en driedimensionaal maken.....	142
Licht en schaduw zien	142
Van cirkel tot bol	144
Van vierkant tot kubus	145
Van driehoek tot piramide.....	146
Van cirkel tot cilinder	147
Perspectief handhaven.....	147
Kijken vanuit eenpuntperspectief	148
Tweepuntperspectief zien.....	150
Met driepuntperspectief werken	151
Geometrisch perspectief en atmosferisch perspectief gebruiken	154
Hulpmiddelen voor het tekenwerk benutten.....	154
Je afbeelding overtrekken	155
Je licht laten schijnen op projectoren	156
Toveren met computers	156

Minischetsen maken en overbrengen.....	157
Klein beginnen met minischetsen.....	157
Je tekening overbrengen op aquarelpapier.....	157
Project: een schuur bouwen	159

Deel III: Schilderprojecten in overvloed..... 163

Hoofdstuk 9: Een stilleven tot leven wekken.....165

Objecten voor je schilderij vinden en opstellen	166
Het decor bepalen: ondergronden en achtergronden	167
Je stilleven op een eenvoudige ondergrond plaatsen	167
Uit het goede hout gesneden zijn.....	168
Stof draperen.....	170
Kant, ajour en Engels borduurwerk schilderen.....	172
Achtergronden trotseren	176
De sterren van je voorstelling regisseren	177
Genieten van groente en fruit.....	178
Door glas kijken	179
Zeg het met bloemen.....	180
Algemene problemen met stillevens oplossen.....	187
Grip krijgen op symmetrische vormen	187
Ongrijpbare ellipsen bedwingen	188
Project: stilleven met kan, fruit en ajour.....	189

Hoofdstuk 10: Met je voeten op de grond in landschappen195

Bovenaan beginnen: de lucht en het weer	195
Een levensechte blauwe lucht maken.....	196
Wolken vangen.....	196
Sombere buien schilderen	198
Beginnen en eindigen met een zonsopgang en een zonsondergang.....	200
In de sneeuw terechtkomen	200
Natuurlijke landschapselementen toevoegen	202
Rotsen uitbikken.....	202
Bomen opzetten.....	204
Bergen beklimmen	205
Roepen om woestijnen en woestijnplanten	208
Bouwsels schilderen	212
Stadsgezichten onderzoeken.....	214
Een frisse neus halen met plattlandsgezichten.....	215
Buiten schilderen	216
Je ezel uitklappen.....	216
Je verf, je penselen en het o zo belangrijke water meenemen	217
De juiste timing vinden	218
Project: Rocky Mountains.....	218

Hoofdstuk 11: Duik met je penseel in de wereld van de zee223

Elementen van zeegezichten	223
Water, water, overal water.....	224
Stilstaand water met weerspiegelingen.....	225
Golven maken	226
Bewegend, spetterend, wit water	227
Land in zicht! Kustlijnen	229

Zand schilderen	229
Geen zand, maar grassen of zo	234
Zeilen op de blauwe zee	234
De zeilen los	234
Hard werken aan werkboden	235
De focus op watervogels en andere gevederde vrienden	236
Project: een kalm zeegezicht	238
Hoofdstuk 12: Op ontdekkingsreis in het dierenrijk	245
Houvast zoeken: bereid je voor op het schilderen van dieren	245
Naar het leven of naar foto's schilderen	246
Zwart en wit	247
Huisdieren vereeuwigen	248
Honden, katten, konijnen en andere harige schepsels	248
Dieren met schubben	252
Op jacht naar groot wild	255
Project: een kijkje in je achtertuin en op het boeren erf	256
Hoofdstuk 13: Nog meer leuke projecten	263
Project: afgevallen herfstbladeren	263
Project: een knuffelzachte ijsbeer	267
Project: werp licht op je vuurtoren	270
Project: paarden in regenboogkleuren	275
Deel IV: Het deel van de tientallen	279
Hoofdstuk 14: Tien snelle manieren om je werk te verbeteren	281
Koop betere materialen	281
Oefenen, oefenen en nog eens oefenen	281
Bekijk het werk van experts	282
Graaf dieper	282
Maak gebruik van compositie en een ontwerp	282
Verzorg je innerlijke kunstenaar	282
Zorg dat je comfortabel kunt werken	283
Geef je creativiteit een oppepper	283
Verbeter je techniek	283
Geef het door	283
Hoofdstuk 15: Tien (plus één) tips om je werk te verkopen	285
Bedenk hoe je de prijs bepaalt	286
Begin bij plaatselijke clubs	286
Een solo- of een groepsexpositie?	287
Blijf thuis (of bij een vriend thuis)	287
Werk samen met een bedrijf	287
Ga naar instellingen in je woonplaats	288
Onder het genot van een kopje koffie	288
Festivals en evenementen	289
Benader galerieën	290
Online veilingen	290
Wees alert op onverwachte tentoonstellingsmogelijkheden	290
Index	291

Over de auteur

Colette Pitcher vertaalt haar ervaringen en persoonlijkheid in kunst die de kijker doet glimlachen of laat stilstaan bij wat vaak als vanzelfsprekend wordt beschouwd. 'Mijn doel is geslaagd als mensen zich na mijn vertrek beter voelen of als plaatsen er beter uitzien dan voordat ik kwam.' Dat doel brengt ze op veel manieren over, onder meer via kunst.

In haar jeugd in Colorado was Colette altijd met kunst bezig. Toen het tijd werd een beroep te kiezen, probeerde ze de kunst te vermijden, omdat er werd gezegd dat je er niet van kon leven. Toen de afdeling media en communicatie van de University of Northern Colorado werd opgeheven, had ze echter genoeg kunststudiepunten gehaald om een jaar eerder als beeldend kunstenaar af te studeren.

Haar eerste baan na haar studietijd was als grafisch ontwerper bij een ingenieurs- en architectenbureau. Haar volgende baan was als kunstenaar in New York bij een firma die op de Fortune 500-lijst stond. Ze werkte ook voor een bekende kinderboekenschrijver en ontwierp videogames. In New York woonde ze op West Point en haalde ze haar MBA aan de University of Long Island.

Bij haar terugkeer in Colorado in 1986 richtte ze Art Department op voor bedrijven die geen eigen ontwerpafdeling hadden. 'Het lag voor de hand, omdat ik altijd al op ontwerpafdelingen had gewerkt.' In de jaren negentig kocht Colette een gebouw van 3000 vierkante meter in het centrum van Greeley, Colorado. Ze richtte de naamloze vennootschap Showcase Art Center op en vulde de ruimte met andere creatieve bedrijven en ateliers. Showcase Art Center stimuleert kunstenaars om het beste uit zichzelf te halen. Het is ook een fantastische plek om kunst, kunstenaarsbenodigdheden, lijsten of draagbare kunst te kopen en om piano- of kunstlessen te volgen. Showcase hanteert de slogan: koop kunst, maak kunst en wees zelf een kunstwerk!

Colette schildert en beeldhouwt ook. Haar echtgenoot, Gary, eigenaar van Dragon Casting, een bronsgieterij, is ook een creatieve bron. Hij probeert iedere dag het onmogelijke mogelijk te maken. Samen hebben ze heel wat monumentale openbare kunstwerken van brons geïnstalleerd.

Colette is verschenen in het tv-programma That's Clever van HGTV en heeft acht Art For Dummies-kits voor verschillende media geïllustreerd voor fabrikant Loew-Cornell. Verder schrijft ze columns voor het tijdschrift PaintWorks en is ze lid van de Colorado Watercolor Society.

Colette Pitcher
Showcase Art Center, LLC
1335 Eighth Ave.
Greeley, CO 80631
E-mail Colette@ColettePitcher.com
Website www.ColettePitcher.com

Dankwoord

Ik bedank Wiley Publishing dat ze me de mogelijkheid hebben gegeven mijn wereld van waterverf met anderen te delen. Als iedereen zou schilderen, zou de wereld er beter van worden. Wat zou het heerlijk zijn als we allemaal via kunst met elkaar konden communiceren. Voor oorlogen zou dan geen plaats meer zijn. Landen zouden hun standpunten verkondigen via kunst in plaats van wapens. Ik vind dat iedereen hiernaar zou moeten streven, maar ja, ik geloof ook nog in de tandenfee.

Het was een enorme klus om een boek met zo veel pagina's te maken. Over het algemeen ben ik een mens van weinig woorden, maar nu moest ik er wel heel veel gebruiken. Mijn redacteur, Kathleen Dobie, heeft me constant overgehaald nog meer en diepgaander te schrijven zodat beginners ook met het boek uit de voeten zouden kunnen. Chrissy Guthrie hielp toen Alissa Schwipps stopte. Mike Baker was de katalysator van het project en bleef de hoeder van het proces. Vicki Adang zorgde ervoor dat de laatste bewerkingen correct waren. Wat een team!

Op persoonlijk vlak bedank ik mijn familie voor alle ondersteuning in mijn leven: mijn ouders, die me hebben gevormd, en mijn fantastische echtgenoot, die al mijn dromen laat uitkomen. Ook dank ik mijn artistieke familie: de Greeley Art Association, mijn geweldige cursisten en mijn zakenpartners van Showcase Art Center. Allemaal accepteerden jullie mijn gejammer en mijn constante gebruik van de laptop.

Vooral dank ik echter beginnende kunstleerlingen. Het vergt moed om kunst te maken.

Inleiding

Heb je ooit naar een schilderij gekeken en gedacht: dat zou ik ook kunnen? Of dacht je misschien: ik wou dat ik dat kon? Dan kun je met dit boek en een beetje doorzettingsvermogen je wens omzetten in een meesterwerk.

Ik heb het geluk gehad dat ik les heb gekregen van de beste aquarellisten ter wereld. In dit boek deel ik de kennis die zij met mij hebben gedeeld. Ik denk dat elke generatie aquarellisten gaandeweg en dankzij betere materialen vooruitgaat. De meesters hebben hun kennis overgedragen en ik vind het een eer de lessen van de kunst door te geven en ervoor te zorgen dat de waterverf met jou blijft vloeien.

Over dit boek

Dit boek is helemaal gewijd aan het maken van aquarellen. Hoewel je door het lezen ervan misschien waardering krijgt voor de schilderkunst, gaat er niets boven doen. Je moet zelf schilderen. Ja, je mag een zelfportret maken of jezelf beschilderen, maar wat ik bedoel is dat je gewoon zelf aan de gang moet gaan. Alleen zo leer je het werk van anderen te waarderen. Je leert iets echt te zien en nieuwe waardering te krijgen voor datgene waarnaar je kijkt.

Bijna elk hoofdstuk biedt in elk geval één project waarin de theorie en de technieken in het betreffende hoofdstuk stap voor stap worden toegepast. Als je mijn voorbeelden hebt nageschilderd, kun je de projecten nog eens uitvoeren met onderwerpen van je eigen keuze. Ik geef je alle instructies die je nodig hebt om het voorbeeld goed na te maken, maar je kunt ook altijd je eigen keuzen maken. Ik geef een papiermaat op, maar als je een ander formaat wilt, kun je het patroon gewoon vergroten of verkleinen. Ik noem de kleuren die je kunt gebruiken, maar je mag alle pigmenten gebruiken die je hebt.

Voor de meeste oefeningen is papier van klein formaat nodig, bijna zo klein als een ansichtkaart. Je kunt deze werkjes bij elkaar houden en er een handig naslagwerk van maken. Dit boek kun je als werkboek gebruiken, waarbij je de opdrachten uitvoert en zelfstandig extra schilderijen maakt. Als je één hoofdstuk per maand doet, kun je een jaar lang heerlijk aquarelleren.

Naast alle schilderprojecten laat ik je ook zien hoe je interessante effecten aanbrengt, een goede compositie maakt en optimaal van kleur profiteert. Ik doe dat allemaal op een heel toegankelijke en begrijpelijke manier, zonder ingewikkelde kunsttermen te gebruiken. Ik vertel in gewone woorden hoe je aquarellen plant, samenstelt, ontwerpt en schildert. Daar hoopte je toch op toen je dit boek oppakte?

Zoals alle *Voor Dummies*-boeken is dit boek zo ingedeeld dat je het kunt open-slaan bij wat je interesseert en je alle informatie die je over dat onderwerp nodig hebt op die ene plek kunt vinden. Je hoeft dit boek niet helemaal van begin tot eind te lezen.

Als je eraan toe bent om een schilderproject uit te voeren, heb ik één suggestie: lees alle projectstappen door voordat je je penseel oppakt. Zo weet je wat je allemaal nodig hebt, begrijp je de voortgang en kun je inschatten hoeveel tijd je nodig hebt. Ondertussen zie je de afbeeldingen van alle stadia van het schilderen. Omdat het beste altijd voor het laatst wordt bewaard, zie je op de laatste afbeelding hoe het eindresultaat eruitziet.

Conventies in dit boek

Bij het schrijven van dit boek heb ik een aantal conventies gebruikt waarvan je je bewust moet zijn:

- ✓ Met *cursieve* tekst geef ik aan dat woorden of termen voor het eerst worden gebruikt en gedefinieerd.
- ✓ De woorden 'pigment' en 'verf' gebruik ik door elkaar.
- ✓ Met **vetgedrukte** tekst geef ik de belangrijkste onderdelen van een opsomming aan.

Wat je niet hoeft te lezen

Het hele boek door zie je teksten in grijze kaders staan. De informatie in de kaders is misschien wel interessant (dat hoop ik tenminste), maar je hoeft die niet te lezen om het betreffende onderwerp te begrijpen (al hoop ik dat je dat wel doet). Als je wilt, kun je de kaders dus overslaan (gelukkig zal ik daar nooit achter komen). Later kun je het boek altijd nog eens doorbladeren en alleen de kaderteksten lezen.

Veronderstellingen over jou

Mijn enige veronderstelling over jou is dat je geïnteresseerd bent in schilderen met waterverf. Ik geef je basisinformatie over kunst in het algemeen en waterverf in het bijzonder. Je hoeft dus niets te weten over welk kunstonderwerp dan ook om iets aan dit boek te hebben. Als je het hebt opengeslagen, ben je al slim genoeg.

De indeling van dit boek

Ik heb dit boek onderverdeeld in vier delen die uit hoofdstukken met informatie over een en hetzelfde thema bestaan.

Het boek leidt je wel in een logische volgorde van de beginfase naar de toekomst van je kunstenaarschap, maar je hoeft het niet in die volgorde te lezen. Je kunt stukken overslaan en alleen lezen wat je interesseert. Bij elke schildersessie kun je een andere bui hebben, dus moet je een schilderij kiezen dat bij die bui past. Bij de technieken die in verschillende hoofdstukken worden uitgelegd, staat telkens een referentie. Als je dus informatie over bepaalde technieken nodig hebt, kun je naar het betreffende hoofdstuk gaan.

Je kunt het boek ook als naslagwerk gebruiken. Je kunt naar een paragraaf gaan en de inhoud ervan doornemen. In het kunstgedeelte krijg je meteen een hoop informatie, maar misschien ben je daar pas aan toe als je zelf op dat probleem stuit. Of het kan zijn dat je informatie nog eens wilt teruglezen als je al een tijdje met schilderen bezig bent. Wie weet ben je lekker aan het werk en denk je opeens: dat bedoelde ze natuurlijk! Dan kun je nog eens teruggaan naar die paragraaf of dat hoofdstuk om het concept in je hoofd te prenten. Je zult veel aha-momenten in je schildercarrière krijgen.

Deel I: Kennismaken met waterverf

Als je nog nooit hebt geschilderd, moet je hier beginnen. Als je geen beginner meer bent, kun je je kennis in dit deel opfrissen en iets leren over de gereedschappen en technieken waarmee ik werk. Iedere kunstenaar heeft zijn eigen aanpak en gewoonten. In deze hoofdstukken deel ik de mijne en vertel ik welke technieken en werkwijzen mij het best bevallen.

In hoofdstuk 1 komen de basale ontwerpelementen aan de orde. In hoofdstuk 2 geef ik je informatie over de materialen en producten die je in een winkel voor kunstenaarsbenodigdheden kunt krijgen, zodat je er zinnige vragen over kunt stellen en de juiste keuzen kunt maken. Wat moet je met je spullen doen als je ze eenmaal in huis hebt? In hoofdstuk 3 en 4 kun je allerlei speciale aquarel-technieken uitproberen. Met geen enkel ander medium kun je zo veel leuke dingen doen. Als je deze hoofdstukken leest en oefent met de projecten erin, krijg je een stevige greep op de basisvaardigheden van het aquarelleren.

Deel II: Een solide basis ontwikkelen

Dit deel bevat de grondbeginselen van elke kunstopleiding. Omdat die niet zo spannend zijn, herhaal ik ze her en der in het boek. Zo blijf je ze tegenkomen en beheers je ze voordat je er erg in hebt! Dankzij deze basiskennis kun je over kunst praten en je schilderijen beter plannen en uitvoeren.

Je aquarellen worden beter als je eerst iets aan planning doet. In de hoofdstukken in dit deel leer je hoe je kleuren moet mengen en gebruiken (hoofdstuk 5), hoe je objecten vereenvoudigt tot geometrische vormen die je vervolgens kunt